

Klopni meningoencefalitis

Klop

V Sloveniji je razširjen klop vrste »Ixodes ricinus«. Ugriz klopa je nevaren za človeka, saj lahko prenaša nekatere bolezni, pri nas predvsem klopni meningoencefalitis in boreliozo lyme. Povzročitelj bolezni se lahko prek larv (ličink), nimf in spolno zrelih klopov prenese na človeka ali žival. Vsak klop ni okužen.

Klopi se nahajajo predvsem v gozdni podrasti, v grmovju vlažnih mešanih gozdov, v travi in celo na vrtu. Do nadmorske višine 600 m je veliko klopov, v višjih legah jih je manj. Zgornja meja, kjer jih še najdemo, je 1600 m. Klopi prezimijo v listju, v skorji drevesnih debel in površinskih zemeljskih plasteh. Brž ko se temperatura tal poviša, postanejo aktivni. Aktivnost klopov in njihovih razvojnih stopenj je odraz klimatskih nihanj. Mila zima in vlažna pomlad povečata dejavnost klopov. Nevarnost okužbe s klopi je od februarja pa vse do novembra.

Okužba

Ko pride na človeka, poišče primerno nežno mesto, kjer se pritrdi na kožo tako, da porine svoj rilec globoko v kožo. Vbod ne povzroči bolečine, saj ima slina klopa anestezijski učinek. Vbodi so zato pogosto neopaženi, predvsem pri otrocih. Če je klop okužen z virusom klopnega meningoencefalitisa in/ali »borelio burgdorferi«, vbrizga med sesanjem s slino tudi povzročitelja v kožo gostitelja.

Po vbodu okuženega klopa ne pride vedno do okužbe gostitelja, lahko pa okužba poteka tudi brez bolezenskih znamenj (asimptomatsko).

Le osebe, ki so že bile okužene z virusom klopnega meningoencefalitisa, so zaščitene pred boleznijo. To so osebe, ki so bolezen prebolele ali pa je potekala okužba brez vidnih bolezenskih znakov, kar se lahko ugotovi s krvno preiskavo.

Preprečevanje vboda in odstranitev klopa

Človek dobi klopa, ko oplazi npr. grmovje in ga klop zazna s svojimi čutili. Na sprehodih in izletih v naravo se zato pred klopi zaščitimo z oblačili, pri katerih je čim več kože pokrite (dolge hlače, škornji, ruta). Oblačila naj bodo svetle barve, da klopa na oblačilih lažje opazimo. Namažemo se z repelentom, katerega vonj odganja klope. Po vrnitvi iz narave natančno pregledamo telo, se stuširamo in umijemo glavo. Oblačila dobro skrtačimo, če so pralna, jih operemo.

Če pri pregledu telesa opazimo klopa, ga čim prej in previdno odstranimo. Klopa, ki je pritrdjen na kožo, odstranimo tako, da nanj za nekaj minut naneseemo plast kreme, olja ipd. Klopov prijem pod neprepustno plastjo popusti in ga s pinceto lahko odstranimo. Klopa ne odstranjujemo na silo, ker bomo pri tem odtrgali samo zadnji del, klopova glava z rilcem pa bo ostala v koži, kar povzroči gnojenje. Čim hitreje klopa opazimo in pravilno odstranimo, manjša je možnost okužbe.

Klopni meningoencefalitis

Klopni meningoencefalitis je virusna bolezen možganske ovojnice in centralnega živčnega sistema. Bolezen običajno poteka v dveh fazah. Na mestu vboda klopa pri klopnem meningoencefalitisu praviloma ni opaznih sprememb na koži.

Prva faza bolezni se začne približno 7 dni po vbođu klopa in poteka podobno kot pri gripi (slabo počutje, bolečine v mišicah, glavobol). Pri večini bolnikov sledi po prostem intervalu (nekaj dni do tri tedne) druga faza bolezni z visoko temperaturo, močnim glavobolom, nastopi lahko celo nezavest. Bolezen lahko pusti trajne posledice, kot so: glavobol, zmanjšana delovna sposobnost, zmanjšana sposobnost koncentracije pa tudi ohromelost. Klopni meningoencefalitis je le redko smrtna bolezen (1–2 odstotka odraslih bolnikov).

Razširjenost virusa

V Evropi je znanih več naravnih žarišč klopnega meningoencefalitisa. Okuženo območje se razprostira od Skandinavije čez Poljsko, Nemčijo, Češko, Slovaško, Avstrijo, Madžarsko, Slovenijo do Hrvaške.

V Sloveniji so okuženi klopi predvsem v gozdovih Gorenjske in Štajerske, nekoliko manj pa na notranjskem, kočevskem in novomeškem območju. V zadnjem času opažamo tudi okužbe na območjih, ki v preteklosti niso veljala kot posebno okužena.

Cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu

Najučinkovitejši način zavarovanja pred to boleznijo je cepljenje. Bazično cepljenje sestoji iz treh odmerkov (doz) cepiva:

1. doza – priporočljiva je še v hladnih zimskih mesecih;
2. doza – 14 dni do 3 mesece po prvi dozi, tako da oseba lahko prejme vsaj dve dozi cepiva do tedaj, ko nastopi aktivnost klopov;
3. doza – od 6 do 12 mesecev po drugi dozi.

Za vzdrževanje zaščite je potrebno prvo revakvacijo opraviti po 3 letih, vse naslednje pa po 5 letih. Po 60. letu starosti se priporoča revakvacija na 3 leta.

Cepivo

Cepivo proti klopnemu meningoencefalitisu je varno, učinkovito in ga cepljeni dobro prenašajo. S cepivom se ne prenaša nobena bolezen, tudi ne klopni meningoencefalitis.

Ne cepimo bolnikov z akutnimi nalezljivimi boleznimi. Preobčutljivost na sestavine cepiva in piščančje beljakovine je relativna kontraindikacija. Kot pri drugih cepljenjih se lahko tudi po cepljenju proti klopnemu meningoencefalitisu pojavijo prehodne lokalne (rdečina in oteklina) in splošne reakcije.

Komu se cepljenje priporoča?

Klopni meningoencefalitis lahko preprečimo le s popolnim bazičnim cepljenjem (tri doze) in pravočasnim poživitvenim cepljenjem (ena doza). To je posebno pomembno zato, ker za bolezen ni specifičnega zdravila.

V Sloveniji se že več let izvaja obvezno cepljenje vseh oseb, ki so pri svojem delu ali terenskih vajah izpostavljene možnosti okužbe. Za osebe, ki bivajo na okuženih območjih ali pa nameravajo na teh območjih bivati krajši čas (počitnice, izleti v naravo), pa je cepljenje zelo priporočljivo.

Plačnik cepljenja pri obveznem cepljenju je delodajalec ali Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Vsi, ki se cepijo na lastno željo, so samoplačniki. Za cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu je spodnja starostna meja 1 leto, zgornje starostne meje ni.

Arhitekta Novaka 2b
9000 Murska Sobota
tel.: 02/530 21 00
fax. 02/530 21 11

e-pošta: zzvms@zzv-ms.si
www.zzv-ms.si

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO
MURSKA SOBOTA

Kje poteka cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu?

Cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu poteka v območnih zavodih za zdravstveno varstvo in v Inštitutu za varovanje zdravja RS, Trubarjeva 2, Ljubljana.